

Prilozi za raspravu o obrazovnoj i kurikulnoj reformi

Kritike i vizije

Recenzije članova Znanstvenoga vijeća za obrazovanje i školstvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Nakladnik: Hrvatski pedagoško-književni zbor Zagreb; Za Nakladnika: prof. dr. sc. Nevio Šetić
 Urednici: akademik Vladimir Paar, prof. dr. sc. Nevio Šetić;
 Recenzenti: akademik Vladimir Bermanec, akademik Mislav Ježić, akademik Stanko Popović;
 Lektorica: Antonia Sikavica Joler, prof.

Pogovor

U pravu su svi oni koji tvrde kako su odgoj i obrazovanje jedan od najvažnijih, istodobno i najsloženijih, multidisciplinarnih životnih ostvarenja, što se u slobodno i demokratsko vrijeme stvara naporom i na korist svih hrvatskih državljana. O tome jasno govori i Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, koju je Hrvatski sabor donio 2014. godine i gdje se definiralo osam strateških ciljeva za rani i predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje. Jedan od tih osam strateških ciljeva jest provesti Cjelovitu kurikularnu reformu.¹

Kvalitetna politika odgoja i obrazovanja od presudne je važnosti za boljitak i prosperitet svih hrvatskih državljana i traži punu ozbiljnost svih subjekata u sustavu odgoja i obrazovanja. Jer, u svakome suvremenom društvu intelektualni kapital ovisi prije svega o odgoju i obrazovanju, znanju i primjeni znanja te primjeni novih tehnologija i inovacija, što izravno utječe na standard i kulturu cijele nacije. Sustavno

¹ Prema Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije iz 2014. godine ostalih sedam ciljeva jesu: unaprijediti razvojni potencijal odgojno-obrazovnih ustanova; izmijeniti strukturu osnovnoga obrazovanja; podići kvalitetu rada i društvenoga ugleda učitelja; unaprijediti kvalitetu rukovođenja odgojno-obrazovnim ustanovama, razviti sustav potpore učenicima, osigurati optimalne uvjete rada odgojno-obrazovnih ustanova; ustrojiti sustav osiguravanja kvalitete odgoja i obrazovanja. Ovi ciljevi jasno ukazuju na svu kompleksnost u promjenama (reformi) odgoja i obrazovanja te izgradnji Hrvatskoga nacionalnog kurikula.

osuvremenjivati i ojačavati sustav odgoja i obrazovanja odgovoran je i uzvišen cilj, a svaka površnost i voluntarizam, selektivni pristup i nuđenje neprovjerenih rješenja vrlo su štetni. Njih treba demokratski onemogućiti i odbaciti. Danas kvaliteta promjena u odgoju i obrazovanju leži u umijeću stvaranja stručnog i znanstvenog ali i političkog konsenzusa među svim zainteresiranim subjektima, što - kao što znamo - u našem društvu nije lako postignuti. Svakako najvažniju ulogu i odgovornost u tome imaju političke elite koje su pozvane ponuditi programe jasnoga razvoja odgoja i obrazovanja, a ne stvarati u društvu konfliktnu atmosferu o pitanju odgoja i obrazovanja.

Nedavno iskustvo politike odgoja i obrazovanja za Vlade Republike Hrvatske od 2011. do 2015. godine, kada je Ekspertna radna skupina (ERS) izradila Prijedlog Cjelokupne kurikularne reforme (CKR), ukazuje na još uvijek visoko improvizirani politički i društveni prostor - prostor koji je nedovoljno prožet demokratskim standardima i načelima, prostor visoke estradizacije sustava odgoja i obrazovanja, što je rezultiralo velikim napetostima i dodatnim podjelama u društvu. Riječ je, zapravo, još uvijek o prilično ideologiziranome procesu bez dovoljno osviještenih činjenica i uvaženih ukupnih interesa u hrvatskome društvu te stručno-znanstvenih kompetencija, spoznaja i mogućnosti hrvatskoga odgojno-obrazovnog sustava bez imalo pokazane volje da se u društvu potiče ono što spaja, što približava, a ne ono što odbija. Izvorišta takvoga ponašanja leže i u činjenici što u hrvatskome društvu ne postoje ozbiljne znanstvene analize obrazovnih politika od demokratskih promjena do danas, ali ni komparativne analize obrazovnih politika - prije svega u zemljama postsocijalističke Europe kao i u nama susjednim zemljama, posebno srednje Europe ali i mnogo šire gdje bi se razabrale i sve zablude bivšega socijalističkog društva. I tu leže razlozi nestabilnosti i nedovoljne organiziranosti našega odgojno-obrazovnog sustava. Zapravo, u hrvatskome društvu još uvijek je jaka takozvana odbijajuća svijest, svijest podjela i nedovoljnoga stručno-znanstvenog i političkog konsenzusa među političkim, ali i akademskim i drugim društvenim elitama, što se prema smislu i sadržaju tih osporavanja ne može drugačije doživjeti nego kao produžetak bivših socijalističkih podjela u društvu umjesto u demokratskome duhu jačanju nacionalne sloge i zajedništva na dobrobit svih državljana i njihova standarda.

Improvizacija i nedovoljna osmišljenost promjena i procesa naša su konstanta kao i nadobudan selektivni voluntarizam pojedinaca i interesnih skupina kao što je bilo za Vlade Republike Hrvatske od 2011. do 2015. godine, ali prisjetimo se i Vlade Republike Hrvatske od 2000. do 2003. godine kada su čak istodobno razvijane dvije koncepcije odgoja i obrazovanja. Te malobrojne „ekspertne skupine“ putem političke moći pokušavaju svima ostalima nametnuti dvojbeno rješenje (pa kao što smo vidjeli i uz pomoć ulice) u obliku Prijedloga Cjelovite kurikularne reforme, što doista ne

priliči demokratskome društvu. Doista, tako važna promjena i inovacija nezamisliva je bez nezavisne vanjske ocjene. Kurikul se ne može ostvariti samo iz pozicije političke moći i sustava vladanja nego u sinergiji sa znanstvenim i stručnim spoznajama akademske zajednice, posebno i iznad svega iskustvom učitelja iz učionica, kao i svih drugih dionika u sustavu odgoja i obrazovanja, posebno potporom niza agencija koje čine odgojnu i obrazovnu infrastrukturu te opće životne stvarnosti - posebno roditelja, različitih stručnih i društvenih interesnih skupina i udruga i tako dalje. Sažeto govoreći, kurikul i reforma uopće ostvaruju se samo u sinergiji visoke svijesti, metodologijom zajedničkoga odgojno-obrazovnog rasta svih subjekata u tome velikom odgojno-obrazovnom sustavu.² Sustav u kojemu je svima jasno što će se u školi učiti, kako će se to učiti i kako ćemo znati da su to učenici naučili.

U pravu je i hrvatski znanstvenik svjetskoga glasa Slavko Kulić kada utemeljeno, već duže vrijeme, upozorava kako je u Hrvatskoj potrebno zamijeniti model sustava vladanja i raspolaganja s izvorima i prostorom, sa sustavom razvoja društva i života u prostoru³, što ima izravne implikacije i na sustav odgoja i obrazovanja. Doista, pravo je pitanje kakva je naša odgovornost i svijest prema sebi i svijetu oko sebe. Što želimo biti i postići te kakav je taj svijet interesa kojemu želimo pripadati, zapravo kojemu od 2013. godine ulaskom u Europsku uniju, a ranije 2009. godine u NATO savez, i pripadamo? Bez temeljitoga odgovora na ta pitanja teško je moguće nešto bitno promijeniti u odgoju i obrazovanju te uspješno razvijati život na hrvatskome prostoru kao subjekt života i civilizacije. Tim više što nam demokratska načela odgovornosti prema svim hrvatskim državljanima trebaju biti motiv i razina ispod koje ne želimo niti smijemo djelovati.

² Nevio Šetić, Kakvu svijest i okruženje trebamo za reformu hrvatskoga školstva, Razvoj hrvatskoga školstva u kontekstu Europske unije, ur. akademik Stanko Popović, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Hrvatski pedagoško-književni zbor, Zagreb, 2012., 1725. Metodologija zajedničkoga odgojno obrazovnog rasta govori o tome da treba omogućiti u praksi da istodobno svi subjekti u sustavu odgoja i obrazovanja zajedno rastu, a to su: odgojitelji, učitelji, nastavnici, stručni suradnici svih vrsta i ravnatelji kao izravni nositelji promjena, ali i djelatnici mnogobrojnih agencija koje su potpora školstvu. Svakako s tim korjenitim promjenama trebaju biti upoznati i uredi državne uprave i lokalne samouprave u čijim je ovlastima odgoj i obrazovanje, ali i osnivači vrtića, osnovnih i srednjih škola, zatim znanstvene ustanove koje se bave istraživanjem obrazovanja, hrvatska sveučilišta, a posebno oni njihovi čimbenici koji obrazuju buduće stručnjake za rad u vrtićima i školama. O tim je promjenama potrebno sustavno obavještavati roditelje i cjelokupnu javnost tiskanjem brošura, javno ukazivati putem novina, radija i televizije i drugih medija na smisao tih promjena. Na taj način zajednički obrazovni rast postaje svjesno povezana snaga hrvatskoga društva koja zajednički uči i raste u najdemokratičnijem i spoznajnom smislu (20-21).

³ Slavko Kulić, Nužnost rekonstitucije hrvatskog društva i države, Vlastita naklada, Zagreb, 1999., 260.

Posljednjih deset-petnaest godina fokus hrvatske politike odgoja i obrazovanja - osim reforme, poboljšanja odgoja i obrazovanja u najširem smislu te riječi - usmjeren je na izradu i primjenu Hrvatskoga nacionalnog kurikula. Do sada je u praksi ostvareno samo kurikulno iskustvo izrade i primjene Hrvatskoga nacionalnog obrazovnog standarda, prve inačice Hrvatskoga nacionalnog kurikula u hrvatskim osnovnim školama za Vlade Republike Hrvatske od 2003. do 2008. godine. No, valja istaknuti da je danas još uvijek, kao i svih tih godina od 2008. godine, u praksi u svim hrvatskim osnovnim školama Nastavni plan i program izrađen na temelju iskustva i uputa Hrvatskoga nacionalnog obrazovnog standarda.⁴ Danas je jasno kako je odustajanjem od daljnjega razvoja kurikula u osnovnoj školi za Vlade Republike Hrvatske od 2008. do 2011. godine učinjena pogreška, kao i odustajanje od pokušaja njegove izgradnje u srednjim školama. Ovdje ne želim dužiti o tome iskustvu i spoznajama jer je tomu posvećena prva „Bijela knjiga“.⁵ Posebno upozoravan na Zaključno razmatranje u toj knjizi gdje je sažeto sintetizirana bit i smisao tih spoznaja.⁶

Knjiga Prilozi za raspravu o obrazovnoj i kurikulnoj reformi - kritike i vizije članova Znanstvenoga vijeća za obrazovanje i školstvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti - „Crvena knjiga“ - čini treću knjigu trilogije priloga za raspravu i razumijevanje obrazovne i kurikulne reforme u Hrvatskoj.⁷ Riječ je o kompetentnoj stručnoj i znanstvenoj ocjeni Prijedloga CKR-a. I ne samo to. Crvena knjiga, kojoj zapravo treba pridodati Plavu i Bijelu knjigu, čini hvalevrijedan doprinos za buduće sigurnije iskorake hrvatskoga školstva gdje uz Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije iz 2014. godine, uz njezinu neizbježnu nadopunu, čini važno uporište za buduće promjene u području odgoja i obrazovanja, ali i izradu Hrvatskoga nacionalnog kurikula. Knjiga koja je pred nama nastala je kao plod - u civiliziranome svijetu opće primijenjene prakse - stručnoga recenziranja Prijedloga CKR-a. Uvažavajući sadržaj tih recenzija, a s obzirom na ponašanje autora Prijedloga CKR-a, ne može se očekivati da su spremni popraviti svoj prijedlog, a pod pritiskom činjenica ne pokazuju nikakve znakove zabrinutosti za ono što su predložili. Objektivno je

⁴ Nastavni plan i program za osnovnu školu, uredili doc. dr. sc. Dijana Vican i Ivan Milanović Litre, dipl. teol., Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2006., 366., tiskana brošura.

⁵ „Bijela knjiga“: Hrvatsko školstvo u funkciji razvoja gospodarstva i društva. Doprinos kurikulnim promjenama, ur. Vladimir Paar i Nevio Šetić, Hrvatski pedagoško-književni zbor, Zagreb, 2015., 354.

⁶ Isto, 175-185.

⁷ Druge dvije knjige su: „Bijela knjiga“: Hrvatsko školstvo u funkciji razvoja gospodarstva i društva, ur. Vladimir Paar i Nevio Šetić, 354; „Plava knjiga“: Prilozi za raspravu o Cjelovitoj kurikularnoj reformi, ur. Vladimir Bermanec, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2016., 242.

pitanje, nakon svega, kako je u izmijenjenim političkim, stručnim i društvenim okolnostima uopće to moguće i učiniti? Stoga, nije ni moguće ništa drugo zaključiti nego da se na temelju stručnih recenzija i svih drugih spoznaja odustane od prijedloga CKR-a i pristupi novome osmišljavanju Hrvatskoga nacionalnog kurikula za rani i predškolski odgoj i obrazovanje te općeobvezni i srednjoškolski odgoj i obrazovanje. Svakako, budućim graditeljima Hrvatskoga nacionalnog kurikula valja preporučiti da i iskustvo Prijedloga CKR-a uzmu u obzir kao i iskustvo Nacionalnoga okvirnog kurikulumu na kojemu se jedno vrijeme radilo za Vlade Republike Hrvatske od 2008. do 2011. godine.

Stručne recenzije činjenično su vrlo kompleksno ukazale na sve strateške, stručne, znanstvene i metodološke slabosti Prijedloga CKR-a, što je njihovim objavljivanjem u „Crvenoj knjizi“ sada dostupno svoj zainteresiranoj javnosti. Ove stručne recenzije iz pera istaknutih stručnjaka sa sveučilišta, iz škola, znanstvenih instituta, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora i tako dalje vrlo sustavnim izborom citata i izvoda širih tekstova recenzija nude ne samo evaluaciju Prijedloga CKR-a, nego i mnogo strateških rješenja kao i viziju poboljšanja hrvatskoga školstva i izradu Hrvatskoga nacionalnog kurikula. Znanstveno vijeće za obrazovanje i školstvo HAZU-a u knjizi je iznijelo i svoje sažete i u sintezi izložene stavove što dalje učiniti s reformom obrazovanja i razvojem kurikula, a što je doista važan i široko argumentiran orijentir za sve koji žele dobro hrvatskome školstvu.⁸

U ovoj prigodi držim važnim ukazati na još nešto, a što vidim kao ozbiljnu sustavnu slabost u pripremi Prijedloga CKR-a. Riječ je o lošem izboru i vođenju metodologije izrade kurikula, što ukazuje na duboko nerazumijevanje procesa, ali i na uspostavu demokratski nedovoljno transparentnoga i motivirajućega procesa za sve zainteresirane dionike u izradi Prijedloga CKR-a iako je Vlada Republike Hrvatske od 2011. do 2015. godine (očito samo deklarativno) odgoju i obrazovanju bila namijenila visoko mjesto. Zapravo, svu selektivnost i metodološku skučenost i pristranost pokazuje i činjenica da pri izradi Prijedloga CKR-a Ekspertna radna skupina nije uvažila i na pravilan način upotrijebila potencijal takozvane odgojno-obrazovne infrastrukture kao što su Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Agencija za mobilnost i programe Europske unije, Agencija za znanost i visoko obrazovanje. Valja reći da je korišten potencijal Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Da je bila učinjena analiza iskustva prvih kurikulnih promjena u odgoju i obrazovanju za Vlade Republike Hrvatske od 2003. do 2007. godine, vjerujem da bi se znalo da je, recimo,

⁸ O tome u knjizi posebno vidjeti tekstove na str. 24-32.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa bilo donijelo Odluku o izvođenju eksperimentalnog plana i programa od prvog do osmog razreda osnovne škole, što se provelo u 49 osnovnih škola tijekom školske godine 2005./2006.⁹ Isto tako, Ministarstvo je naručilo od Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“ projekt Program vrednovanja eksperimentalne provedbe elemenata Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda, što se provelo tijekom te iste školske godine. Rezultat toga bila je opsežna publikacija na temelju nezavisnoga vanjskog vrednovanja rada u 49 osnovnih škola prema HNOS-u i 49 kontrolnih osnovnih škola, koje su radile prema redovitome Nastavnom planu i programu.¹⁰ Vrednovanje je pokazalo kako u školama u kojima se provodila eksperimentalna implementacija HNOS-a, to jest prva inačica kurikula, rade intrinzično motivirani učitelji, a „da učenici - unatoč svim problemima - postižu dobre rezultate u učenju, dobra postignuća učenika, te da u školama vladaju dobri međuljudski odnosi u kojima je ugodno raditi“.¹¹ Isto tako, vrednovanje je utvrdilo: „od 44 primijenjene mjere znanja proizašle iz testova objektivnog tipa, koji su konstruirani tako da ne favoriziraju niti jedan od programa, utvrđena je razlika u 11 mjera. Od toga je u osam testova veći napredak pokazala skupina učenika iz HNOS-škola, a u tri učenici iz redovnog primjenjivanog u kontrolnim školama“.¹² Ti su razlozi vanjskoga vrednovanja kao i opća reformska usmjerenja prevagnuli da se već sljedeće školske godine 2006./2007. u sve osnovne škole u Hrvatskoj uvede Nastavni plan i program načinjen prema HNOS-u.¹³ Kao što je poznato, taj je Nastavni plan i program i danas u svim osnovnim školama.

Ono što je još zanimljivo jest vanjsko vrednovanje Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“, koje je te 2006. godine utvrdilo (osim već istaknutih prednosti rada u školama prema HNOS-u) kako postoji relativno velik broj okolnosti koje remete uspješan rad i veća postignuća. To su u prvome redu niske plaće i ugrožen status nastavničke profesije u društvu, nezadovoljavajuća opremljenost škola, rad u prevelikim razrednim odjelima i rad u smjenama, negativna selekcija kadrova u obrazovanju, nedovoljno i neorganizirano stručno usavršavanje učitelja te, prema mišljenju

⁹ Eksperimentalni Nastavni plan i program za osnovnu školu 2005./2006., uredili doc. dr. sc. Dijana Vican i Ivan Milanović Litre, dipl. teol., Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2006., 320.

¹⁰ Studija Vrednovanje eksperimentalne provedbe elemenata Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda, voditelj projekta prof. dr. sc. Vlado Šakić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 2006., 220.

¹¹ Isto, 201.

¹² Isto, 203.

¹³ Nastavni plan i program za osnovnu školu, uredili doc. dr. sc. Dijana Vican i Ivan Milanović Litre, dipl. teol., Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, Zagreb, 2006., 366

učitelja, prevelike ovlasti ravnatelja. Isto tako, učitelji su isticali da su djeca preopterećena gradivom, a udžbenici neprikladni te da su učenici - umjesto stjecanja znanja - „opsjednuti“ ocjenama. Ukazano je i na sve veće probleme s disciplinom djece te njihovim odnosom prema školi i znanju, što je - uz nepovoljan odnos društva prema obrazovanju - dodatno potencirano premalim brojem stručnih suradnika, posebno psihologa i defektologa. Također je ocijenjeno da su roditelji nedovoljno uključeni u rad škola, a da je odnos medija prema školstvu uglavnom senzacionalistički i usmjeren na povremene negativnosti. Nisam siguran da se ova slika u hrvatskome školstvu bitno poboljšala od 2006. godine. No, ove činjenice poručuju nešto drugo: nama treba nacionalni projekt razvoja školstva, a ne projekt vladanja školstvom (!), što jasno govori o svijesti političkih elita i njihove odgovornosti za kompleksan pristup razvoju sustava odgoja i obrazovanja kao dobru za sve hrvatske državljane. Uostalom, to samo govori da smo još uvijek udaljeni od strateškoga cilja i jasne koncepcije opstanka i razvoja Hrvatske kao subjekta kulture i civilizacije u Europi i takvome svijetu kakav jest.

Što još reći o metodološkome vođenju izrade Prijedloga CKR-a kada je Ministarstvo kao najvažniji subjekt u potpunosti bilo isključeno iz izrade kurikula jednako kao i već spomenute agencije, osim Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, što daje potporu odgoju i obrazovanju? Naime, Vlada Republike Hrvatske od 2011. do 2015. godine - iz ne znam kojih sve razloga, ali svakako pogrešno - zamislila je odnosno nametnula model kojim je „izvlastila“ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta kao i resornoga ministra u izgradnji i provedbi reforme odgoja i obrazovanja. Samim time i sve ove navedene potencijale. Izradu Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije i Akcijskoga plana provedbe Strategije Vlada Republike Hrvatske povjerala je novoizmišljenim tijelima: Nacionalnome koordinacijskom tijelu, Nacionalnome operativnom tijelu i Posebnome stručnom povjerenstvu. Doista, zašto Vlada Republike Hrvatske od 2011. do 2015. godine smješta reformske procese odgoja i obrazovanja izvan nadležnosti nadležnoga Ministarstva i mnogobrojnih nadležnih agencija/ ustanova, nije lako razumjeti.¹⁴ Ono što je danas sigurno jest da je to bio pogrešan, a u državnoj administraciji nedovoljno osmišljen, neobičan i nejasan put - jer kako je moguće suštinski isključiti nadležno Ministarstvo iz tako važnih procesa? Pa Ministarstvo ne može biti samo administrativna potpora strateškim mjerama i reformskim promjenama, što je posebno pokazao model vođenja Prijedloga CKR-a. Ne samo da je taj model za Ministarstvo i agencije bio ponižavajući i

¹⁴ Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Izviješće Povjerenstva za unapređenje reforme odgoja i obrazovanja od 3. studenoga 2016., 5.

demotivirajući; on je na taj način paralizirao, zapravo sterilizirao odgojno-obrazovni sustav.

Na koncu se nameće ključno pitanje: kako poboljšati/reformirati hrvatsko školstvo i izgraditi Hrvatski nacionalni kurikulum? Instant-rješenje ne postoji! Staru praksu, koju je pokazao i rad Ekspertne radne skupine i Prijedlog CKR-a, vršenja promjena odozgo (što je u svijetu već odavno odbačeno, ali i rad na HNOS-u je to odbacio) valja napustiti. Doista se više ne može podržavati direktivno ponašanje dužnosnika iz prosvjetne hijerarhije jer je takvo ponašanje unaprijed osuđeno na propast.¹⁵ Prije svega, Crvena, Plava i Bijela knjiga kao trilogija daju bitne odgovore na to pitanje. Jasno je da je potrebno veće međusobno povjerenje, odgovornost i posebno političko, akademsko, stručno, općenito ljudsko i civilizacijsko poštovanje. Valja imati na pameti da je naš odgojno-obrazovni sustav, hrvatsko školstva i njegovi učitelji kudikamo bolji, marljiviji, čestitiji i radišniji nego što se o tome govori, nego što im se želi priznati i nego što su to elite koje im se nameću da ih vode. U tome sustavu još uvijek ima dovoljno idealizma i životnoga humusa! S time treba računati i partnerski se odnositi jer iz toga može izrasti dobro.

Isto tako, Nacionalno vijeće za odgoj i obrazovanje, koje je na temelju zakona osnovao Hrvatski sabor godine 2013., a djeluje pri Ministarstvu znanosti i obrazovanja, pokazalo se kao dobro i savjesno rješenje. To stručno i strateško tijelo koje prati kvalitetu sustava predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj trebalo bi repositionirati na način da postane središnje tijelo koje djeluje pri Hrvatskome saboru u cilju nadziranja provedbe reformskih zahvata, a tako i izrade Hrvatskoga nacionalnog kurikula. Držim da bi bilo posebno važno njegov sastav imenovati prema ostvarenim izbornim rezultatima stranaka, zapravo dati im pravo da na temelju izbornoga rezultata mogu predložiti u to tijelo stručnjake, što bi izravno odražavalo demokratski interes u društvu, a rasprave prije definitivnih odluka vodile bi se među akademskim i političkim elitama ondje gdje i priliči - u Hrvatskome saboru. To tijelo trebalo bi biti savjest i stručna potpora te neka vrsta vanjskoga vrednovanja za sve ono bitno što treba provesti u odgoju i obrazovanju.

U postojećim uvjetima (velike društvene podjele oko odgoja i obrazovanja, neizgrađene metodologije promjena, položaj učitelja i općenito školstva, financijske prilike...) stabilnim koracima, oslanjajući se na vlastite uvjete, snage i spoznaje, treba nastaviti graditi hrvatski odgojno-obrazovni sustav utemeljen da demokratskim osnovama. Prepisivanje svjetskih modela prema copy/paste načelu u odgoju i obra-

¹⁵ Nevio Šetić, Kakvu svijest i okruženje trebamo za reformu hrvatskoga školstva, n. dj., 21.

zovanju nije moguće. Dobro ih je poznavati, ali tu treba omogućiti da život raste iz svakoga od nas! Zapravo, moramo si postaviti pitanje koliko iz stanja svoje svijesti razumijemo vrijeme i prostor u kojemu živimo. Kakva je naša sposobnost mišljenja i motivacija za kvalitetnijim i humanijim životom? Svi znamo da Hrvatska ima u srednjoeuropskome i sredozemnome prostoru izvrsnu poziciju koju trebamo znati osmisliti. No, ne možemo zatvoriti oči i reći da ne vidimo kako nam prijeti postojanje u propadanju.¹⁶ Napor da se takva stvarnost i osjećaj promjene pripada svima, a i područje odgoja i obrazovanja može dati bitan doprinos tomu. U protivnome, kako je to lijepo sažeo Slavko Kulić još 1999. godine upozoravajući na potrebu rekonstrukcije društva i države: „To bi moglo izazvati daljnje zaoštavanje i novi val raseljavanja naroda s ovoga prostora širom svijeta u potrazi za produktivnim zaposlenjem i osobnom afirmacijom.“¹⁷ Ovo upozorenje kao da se ostvaruje! Područje odgoja i obrazovanje sigurna je brana tomu jer je izravno u funkciji razvoja gospodarstva i društva.

prof. dr. sc. Nevio Šetić

¹⁶ Termin koji koristi u svojim sintezama Slavko Kulić. Vidi u: Slavko Kulić, n. dj.

¹⁷ Slavko Kulić, n. dj., 12.

